

ናትኩም ወዲ 4 ዓመት

(Your 4 Year Old)

ምኽርታት ዘረባን ቋንቋን

(Speech and Language Tips)

ደቂ 4 ዓመት ብርግጽ ከዛረቡ ይኸእሉ! ይዛረቡ። ይዛረቡ።

(4 year olds sure can talk! And talk. And talk.)

ሕጂ ውላድካ ወዲ 4 ዓመት ስለ ዝኾነ ኩሉ ግዜ ዝዛረቡ ይመስሉ! ብዙሕ ሕቶታት ይሓቱ። ምሳኻ የዕልሉ። ኣብ ዘይነበርካሉ እዋን ዘጋጠመ ነገር ይነግሩኻ። ዛንታታት ይነግሩኻን ዓቢ ምናኔ ኣለዎም። ወዲ 4 ዓመት ውላድኩም ብዛዕባ ሕሉፍ ይዛረቡ ጽባሕ እንታይ ከም ዝኸውን ድማ ይግረሙ። ኣዝዩ ጽቡቕ ናይ ምዝካር ክእለት ስለዘለዎም ኩሉ ግዜ ከምዚ ዝስዕብ ይብሉ “ትዝክር`ዶ ንሕና. . .”

ካብ 4 ክሳብ 5 ዓመት ዝዕድሚኡ ውላድካ ብዛዕባ ኣብ ከባቢኡ ዘሎ ዓለም ብዙሕ ክመሃር እዩ። ኩሉ ነገር ብኸመይ ከም ዝሰማማዕ ክርድኡ ይደልዩ። ውላድኩም ንቤት ትምህርቲ ይዳለዉ ኣለዉ። ብሓቂ ገለ ህጻናት ቅድሚ 5 ዓመት ምምላእም መዋእለ ህጻናት ይጅምሩ። ውላድካ ድሮ ክሳብ ክንደይ ከም ዝፈልጦን ምሳኻ ከም ዘካፍለካን ዘገርም እዩ።

ህጻናት ከመይ ጌሮም ቋንቋ ከም ዝመሃሩ

(How children learn language)

ውላድካ ኣብ ገዛ ይኹን ኣብ ቅድመ ትምህርቲ ወይ ምስ ዓርኩ መዓልታዊ ቋንቋ ይመሃር። ብዛዕባ ዓለምም ብምርኣይ፡ ብምትንካፍ፡ ብምስማዕ፡ ብምጥዓምን ብተግባርን ይመሃሩ። ዝኾነ ብሓባር እትገብሮ ንጥፈት ክትመሃረሉ እትኸእል ዕድል እዩ። ምስ ውላድካ ቦቲ ኣብ ገዛኻ እትጥቀሙሉ ቋንቋ ወይ ቋንቋታት ተዘራረብ፤ ኣንብብ፤ ዘምር።

ከም ወላዲ ወይ ኣላዩ፡ ኣብ ትምህርቲ ውላድካ ዓቢ ተራ ኢኻ ትጻውት። ንውላድካ ብኸመይ ትዛረቦን ትምልሰሉን ለውጢ የምጽእ እዩ። ኣብ መዓልታዊ ንጥፈታት ምስ ውላድካ ንቅድሚትን ንድሕሪትን ምዝዋር ውላድካ ቋንቋ ንኸሃንጽ ይሕግዞ። ከም ቅድሚ ምድቃስ፡ ምጽራይ፡ ናብ ገዛ ዓርክኻ ምኻድ፡ ወይ ድማ ነቲ ተኸሊ ማይ ምሃብ ዝኣመሰሉ ንጥፈታት ተጠቐም። ብዛዕባ እቲ ዝኸውን ዘሎ ተዘራረብን ምስዞም ንጥፈታት ዝኸይድ ቃላት ተጠቐምን። ኣብ ናይ ውላድካ ሓሳባት ወሰኽ እም ሓደስቲ ቃላት ተጠቐም።

ንዝያዳ ሓበሬታ ነዚ QR ኮድ ስካን ግበሩ ወይ ድማ ኣብዚ ዝስዕብ መርበብ ሓበሬታ ተወከሱ፤
ahs.ca/talkbox

ንውላድካ ኣብ ‘ምዕባለ ዘረባን ቋንቋን’ ንምሕጋዝ ብኣግኡ ምጅማር ጽቡቕ እዩ።

ወላድን ኣለይትን ርኡይ ለውጢ ከምጽኡ ይኽእሉ።

(Parents and caregivers make the difference.)

ኣዞም ምኽርታት ብቋንቋኻ ፈትኖ

(Try these tips in your language)

ኣብ እትዛረበሉ እዋን

- ውላድካ ኣብ ዝብሎ ሓደስቲ ቃላትን ሓሳባትን ወስኽሉ። ሓደ ዓይነት ትርጉም ዘለዎም ዝተፈላለዩ ቃላት ተጠቐም። ሓደ ነገር ብኸመይ ከም ዝሰርሕ ወይ ሓደ ነገር ኣብ ምንታይ ከም ዝውዕል ተዛረብ።
- ሓደስቲ ቃላት ኣጉልሕ። ሓደስቲ ቃላት ቁሩብ ዓው ኢልካ ምዝራብ ወይ ኣብ መወዳእታ ሓረግ ምዝራብ። “ዝኢፍ መትሎ ይርኢ ኣለኹ” በል። ወይ፡ “እቲ መትሎ ኣዝዩ ዓቢ እዩ።”
- ውላድካ ዝብሎ ቅነዕ ቃላት ወይ ድምጽታት ተጠቒምካ ደግሞ። ብትኽከል ከዛረቡ ምግባር ኣየድልየካን እዩ። “ናብ ዳ ስቶው ከኸይድ ይደሊ” ከብሉ ይኽእሉ እዮም። “የስ ሂ ዋንትስ ቱ ጎ ቱ ዘ ስቶር” ከትብል ትኽእል ኢኻ።
- ውላድካ ብልዕሊ 1 ወይ 2 ቃላት ከምልስ ዘኽእሉ ሕቶታት ሕተት። “እንታይ ከትገብር ኢኻ?” ኣብ ከንዲ “ከትድቅስ ዲኻ?” “ንምንታይ ኢኻ ናብኡ ትኸይድ ዘለኻ?” ኣብ ከንዲ “ናብ መናፈሻ ዲኻ ትኸይድ?” “ስለምንታይ?” ወይ “ከመይ?” ወይ “ቀጺሉ እንታይ ይመስለኩም?” ኣብ ሓደ እዋን ብዙሕ ሕቶታት ኣይትሕተት።

ኣብ እትጻወተሉ ወይ መዓልታዊ ንጥፊታት ኣብ እትገብረሉ እዋን

- ውላድካ መራሒ ይኹን። ብዛዕባ እንታይ ይገብሩ ከም ዘለዉ ወይ እንታይ ከም ዝግደሉ ተዛረብ። ከመይ ጌርካ ነቲ ጸወታ ከም እትጻወቶ ይነግሩኻ።
- ገጽ ንገጽ ኩን። እናተጻወትካ ምስ ውላድካ ኣብ መሬት ኮፍ በል።
- ናይ ምምሳል ጸወታ ፈትን። ውላድካ እቲ ዓቢ መሲሉ ንስኻ ድማ እቲ ቆልዓ ከትከውን ትኽእል ኢኻ።

ዛንታታት ከትነግርን ከተንብብን ከለኻ

- መሳጢ ዛንታታትን ስእልታትን ዘለዎም መጻሕፍቲ ምረጽ። ካብቲ እትነብረሉ ቦታ ዝተፈልየ ቦታታት፡ ሰባት፡ እንስሳታት ወይ ንጥፊታት ዝገልጽ መጻሕፍቲ ውሰድ።
- ውላድካ ኣብ ኣጸቢቐ ዝፈልጥዎ ዛንታ ንሓንቲ ሓረግ ከውድእ ፍቐደሉ። ብብተራ ሓደ ገጽ ብብሓደ ኣንብብ። ነቲ ዛንታ ንዓኻ፡ ንሓው ወይ ንሓፍት፡ ወይ ንሓደ ምልኩዕ እንስሳ “ከንብቡ” ሕተቶም።
- ውላድካ ናይ ዝሓለፈ ዛንታ ከሰርሕ ፍቐደሉ። ካብ ናይ ቀደም ካታሎግ፡ መጽሔታትን ፍላይራትን ስእልታት ቆሪጾም ዛንታ ንኸሰርሑ ሓግዞም። ወይ ድማ ስእሊ ስድራቤት ተጠቒምካ ዛንታ ምፍጣር።
- ኣብ ምልክታትን ዝርከቡ ቃላት ኣንብብ። ኣብ ቃላት ፊደላት ኣመልከት። ብስም ውላድካ ንዘለዉ ፊደላት ኣመልከት።

ጽቡቕ ክእለት ቋንቋ ንባብን ምጽሓፍን ንምምሃር ይሕግዝ። ወዲ 4 ዓመት ቆልዓኻ ድሮ መጽሓፍ ምሓዝን ገጻት ምጥዋይን ይፈልጥ እዩ። ኣብ ገጻት ዘሎ ቃላት ከምቲ ዘንብብኩን ካብ ላዕሊ ጀሚርካ ንታሕቲ ከም እትወርድን ይፈልጡ እዮም።

ክትዝምር ከለኻ

- መዝሙራት ምፍጣር። ንፍሉጥ መዝሙራት ናይ ባኦልኻ ቃላት ባዕልኻ ምድላው። ብዛዕባ እቲ እትገብሮ ከለኻ መዝሙራት ምፍጣር። ውላድካ ናይ ዝላ ርእሱ ክፈጥር ምግባር።
- ቀስ ኢልካ ዘምር። ውላድካ ንኹሉ ቃላት ክሰምዕን ምሳኻ ክዝምር ክትፍትንን ንምሕጋዝ ቀስ እንዳበልካን ጠጠው እንዳበልካን ዘምር።
- ተግባራት ተጠቐም። ምስ ቃላት ናይታ መዝሙር ዝኸይድ ተግባራት ፍጠር።
- በቲ ኣብ ዝሃኻ እትዛረቦ ቋንቋ ወይ ቋንቋታት ደርፍታት ዘምሩ።

ህጻናት ብተግባር እዮም ዝመሃሩ

(Children learn by doing)

ክትፍትኖም ዘለካ ንጥፈታት

(Activities to try)

- ውላድካ ምግብ ኣብ ምብሳል ክሕግዝ ፍቓደሉ። ነቲ ሽኮር ዓቂኖም ኣብቲ ሳእኒ ከም ዘፍስስዎ ግበር። ብዛዕባ መለክዒታት፡ ክንደይ ኩባያ ሓርጭ ከም ዘድልዩካ፡ እንታይ ይቐድም፡ እንታይ ይቐጽል፡ ከምኡ'ውን ከመይ ከም ዝጥዕም ተዛረብ።
- ክዳን ክትሓጽብ ከለኻ እንታይ ክገብር ከም ዘለዎ ንውላድካ ሕተቶ። “መጀመርታ ነቲ ሳሙና ኣእቲና ነቲ ማይ ንውልዖ። ደሓርክ እንታይ ንገብር?”
- መኪና እናዘወርካ ናይ ቅኒት ጸወታታት ተጻወት። ከም ድሙ፡ ቆቢዕ፡ ባት፡ ኮፍ ዝኣመሰሉ ቅኒት ዘለዎም ቃላት ምፍጣር።
- ንዓርክኻ ክትበጽሕ ክትዳሎ ከለኻ፡ ብዛዕባ እቲ ዝሓለፈ ግዜ ኣብ ዝኸድካሉ እዋን ዝገበርካዮ ተዛረብ። ኣብዚ ግዜ እዚ እንታይ ክገብሩ እዮም ዝመስሉም ሕተቱ።

ስክሪናትን ውላድካን

(Screens and your child)

ህጻናት ቋንቋ ዝበለጸ ዝመሃሩ በብተራ ካብ ዝገብሩ እዮም። ኣብ ስክሪን እተሕልፎ ግዜ ንኸትዘራረብ ዘምለጠካ ዕድል እዩ። ናይ ስክሪን ግዜ ምንካይ። ናይ ስክሪን ግዜ ታብሊት፡ ቴለፎን፡ ተለቪዥን ወይ ካልእ ስክሪን ምጥቃም እዩ። ብዛዕባ ናይ ስክሪን ግዜ ዝያዳ ንምፍላጥ፡ ንወሃቢ ክንክን ጥዕና ሕተት ወይ ኣብ caringforkids.cps.ca ተወከስ

ገለ ቆልዑ ንኸረዱዱ ኣጥ ወይ መሳርሒታት ይጥቀሙ፤ እዚ ድማ Augmentative (ኣግመንታቲቭ)ን ኣልተርናቲቭን ኮሚዩኒኬሽን ይበሃል። እዞም መደባት እዚኦም ንርኩብ ንምድጋፍ ዝተዳለዉ ኮይኖም ከም ናይ ስክሪን ግዜ ኣይቆጸሩን።

እንታይ ትጽቢት ትገብር

(What to expect)

ነፍሲ ወከፍ ቋንቋ ናይ ገዛእ ርእሱ ናይ ኣዘራርባን ቋንቋን ምዕራፋት ኣለዎ። ቶክ ቦክስ ናይ እንግሊዝኛ ምዕራፋት ጥራይ እዩ ዘጠቓልል። ነዚኦም ኣብቲ ናይ ምዘራርባን ምስማዕን ዝርዝር መፈተሺ ኣብ ahs.ca/talkbox ርኽቦም

መዓስ ሓገዝ ክትረከቡ ኣለኩም

(When to get help)

ውላድካ ነዚ ዝስዕብ እንተ ኣርእዩ ሓገዝ ንምሃብ ኢድካ ዘርግእ፤

- ኣብቲ ዘለውዎ ዕድመ እንታይ ትጽቢት ከም ዝግበረሎም ዘይዛረቡን ዘይተረድኡምን እንተኾይኖም።
- ምሉእ ሓረጎት ዘይጥቀም እንተኾይኑ።
- ንምርዳእ ዘጸግሞ እንተኾይኑ።
- ክዛረብ ከሎ ይቐጣዕ እንተኾይኑ።
- ብዘይ ሓገዝ ምስ ካልኣት ቆልዑ ዘይጻወት እንተኾይኑ።

ኣበይ ሓገዝ ክትረከቡ ትኽእል

(Where to get help)

ብዛዕባ ዕቤት ኣዘራርባን ቋንቋን ውላድካ ትሻቐል ዲኻ?

ናይ ዘረባን ቋንቋን ፓቶሎጂስት ክሕግዙ ይኽእሉ። ንዝያዳ ሓበሬታ ኣብ ahs.ca/pedrehab ተወከሱ

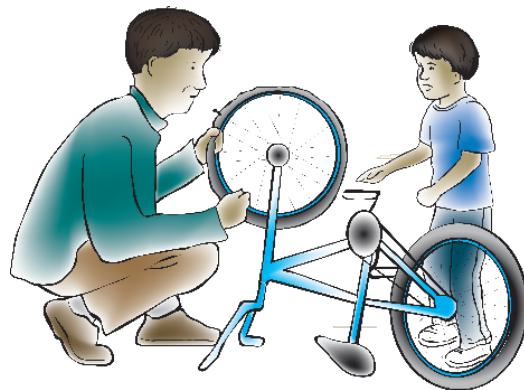
ን 24/7 ምኽሪ ነርስን ሓፊሻዊ ሓበሬታ ጥዕናን ንምርካብ ናብ Health Link ብ 811 ደውሉ።

ተርጓሚ እንተድኣ ደሊኹም፡ ዘድልዩኩም ቋንቋ ጥራይ ተዛረቦም።

ንዝያዳ ሓሳባት ኣብዚ ዝስዕብ ተወከሱ

(For more ideas)

- hanen.org
- firstwords.ca

እዚ ጽሑፍ እዚ ንምኽሪ ብቐዕ በዓል ሞያ ጥዕና መተካእታ ኣይኮነን። እዚ ጽሑፍ ንሓፊሻዊ ሓበሬታ ጥራይ ዝዓለመ ኮይኑ "ከምዘለዎ"፡ "ከምዘኾነ" ብዝበል መሰረት እዩ ዝቐርብ። ዋላ እኳ ትኽክለኛነት ናይቲ ሓበሬታ ንምርግጋጽ ርትዓዊ ጸዕርታት እንተተገብረ፡ Alberta Health Services ንልክዕነት፡ ተኣማንነት፡ ምሉእነት፡ ተግባራዊነት ወይ ንፍሉይ ዕላማ ናይ ከምዚ ዝኣመሰለ ሓበሬታ ብቐዓት ዝምልከት ዝኾነ ውክልና ወይ ውሕስነት፡ ግሉጽ፡ ብተዘዋዋሪ ወይ ሕጋዊ ኣይገብርን። Alberta Health Services ንኣጠቓቕማ እዞም ንዋት፡ ከምኡ'ውን ካብ ከምዚ ዓይነት ኣጠቓቕማ ንዝፍጠር ዝኾነ ይኹን ክሲ፡ ተግባራት፡ ጠለባት ወይ ክስታት ኩሉ ተሓታትነቱ ብግልጺ የልዕል።